

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 584. Obligatio erogandi superfluo in pias causas, unde se, quo jure oriatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

obligationem erogandi illos in pauperes, quatenus necessariam & decentem sustentationem excedunt, ut Pirh. *ait. n. 5.* & AA. passim apud Fagn. *in c. ult. h. t. n. 4. & 5.* dum vocantur patrimonium Christi, & Clerici consumentes eos in luxum aliósque usus profanos, dicuntur committere furtum, rapinam, sacrilegium, & Clerici fures, quin & homicidæ pauperum, id intelligendum de tempore præcedente divisionem bonorum ecclesiasticorum (quæ facta dicitur circa annum 470. à Simplicio & Gelasio summis Pontificibus, & quorum Clerici erant meri administratores & veluti œconomi) antequam eetra eorum portio ab universitate separata, & præcisè Clericis alendis deputata, aut etiam antequam ex iis erecta beneficia in titulum, & ea particularibus Clericis attributa; ita ut si tunc accipiendo aliquid & expendendo in profanos usus, committeretur sacrilegium, spoliarentur pauperes &c. vel si etiam locuti SS. PP. de tempore secuto illam divisionem & erectionem beneficiorum, id accipiendum juxta jam dicta de obligatione illa expendendi superflua in usus pauperum piásque causas, consistente cum dominio, non secus, ac illud consistit cum similibus aliis vinculationibus; cum adempta impuberibus facultate testandi, dicente Apostolo ad Galat. 4. quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt à servo, cum sit dominus omnium. Contra quam obligationem agentes Clericos dictis nominibus compellentes SS. PP. utantur quidam iusta, sed oratoria exaggeratione, quales etiam uti consueverunt in avaros laicos, non succurrentes pauperibus in extrema vel gravi eorum necessitate, uti de tali necessitate D. Thom. *l. c. a. 7. ad 2. & 3.* intelligit sententiam S. Hieronymi relati in *can. quoniam. 16. q. 1.* contra Clericos detonantis. Porrò quòd hic dictum de beneficiariis, idem dicendum de pensionariis, seu pensionem aliquam ex aliquo beneficio percipientibus, ut & ipsi. quod superest ex pensione ultra decentem sustentationem, teneantur expendere in pauperes vel piás causas, eò quòd pensio æquiparetur beneficio, tradit Pirh. *h. t. n. 15. in fine.* citatis pro hoc Nav. *de reddit. q. 1. mon. 32. n. 2. & 3.* Barbof. *jur. eccles. l. 3. c. 17. n. 33.* quamvis apud hunc plures teneant contrarium, quòd admitti posse de pensione, quæ non datur in titulum beneficii, ait Pirh. *Castrop. verò tr. 6. d. 2. p. 7. n. 2.* ait, id dicendum de pensione ex fructibus beneficii ecclesiastica (cùm duplex ex eo constitui possit pensio, ecclesiastica & secularis, ut Garc. *de benef. p. 1. c. 1. à n. 8.*) non de seculari.

Quæst. 584. *Obligatio erogandi in piás causas dicta superflua unde seu quo jure oriatur.*

Resp. primò in genere: supposita itaque dicta obligatione ex communi & certa sententia Theologorum & Canonistarum, quos magno numero citatos vide apud de Lugo. *Tom. 1. de 7. & 7. d. 4. s. 2. n. 1.* & apud Sanch. *L. 2. consil. mor. c. 2. du. 38. n. 1.* ex quo jure ea oriatur, valde controversatur inter AA. Primò quidem non oriri eam immediatè ex jure naturali aut divino, tradunt Sotus. *L. 10. de just. q. 4. a. 3.* Sarmient. *p. 2. c. 1. & 2.* Less. *l. 2. de just. c. 4. n. 47.* Castrop. *l. c. p. 6. n. 5.* Haunold. *de 7. & 7. Tom. 1. d. 4. n. 82.* quos citat & sequitur Wiestn. *h. t. n. 37.* probant autem hanc sententiam ferè à posteriore tantùm; nimirum, quòd si obligatio hæc esset juris naturalis aut divini, nulla potestate humana saltem per legem vel constitutionem concedi posset facultas disponendi

de istiusmodi bonis etiam superfluis ad quascunque causas tam inter vivos quàm mortis causâ, testandi etiam aut Clericis ab intestato succedendi. Ea autem facultas de facto tribus sæculis diversis habitantibus in urbe ejusque districtu ad decem millaria Clericis concessa per Constitutiones Apostolicas, nimirum à Sixto IV. quæ incipit: *est universalis*: edita Calend. Jan. 1474. à Julio III. quæ incipit: *cupientes*: edita Idibus Maji 1550. cujus tenorem vide apud Wiestn. *l. c.* quæque à Paulo V. constitutione incipiente: *in eminente*: edita 18. April. 1606. confirmata. Item probatur ex eo, quòd si hæc obligatio esset juris naturalis aut divini nulla consuetudine etiam immemoriali induci posset, ut licitè disponatur à Clericis de istis bonis donatione inter vivos, vel mortis gratiâ, aut etiam ultima voluntate; cujus tamen contrarium clarè satis colligitur & *con. constitutionibus*. Unde hi AA. necesse habent dicere, esse hanc obligationem solum ex præcepto ecclesiastico, de quo satis constat ex Trid. *sess. 25. c. 1. de reform.* & dispositionem illorum non esse prohibitam, quia mala, sed esse malam, quia prohibita, & consequenter etiam non esse onus restituendi, si bona illa impensa in usus profanos, pauperibus vel piis causis. Alii, putà, Molin. *d. 174. n. 31.* de Lugo *l. c. n. 16.* Sanch. *l. c. du. 40. n. 2.* Nav. *de reddit. q. 1. n. 48.* Valq. *opusc. de elemos. c. 4. n. 12.* ubi ait: nullum legi, qui assereret, jure tantùm humano ad id teneri, cui per consuetudinem derogari possit, sed omnes asserunt, ad hoc Clericos teneri jure divino ac naturali. Et ita sentire necesse habent omnes, qui volunt eam obligationem esse alterius virtutis, nimirum vel justitiæ vel caritatis, misericordiæ vel religionis; cum eo ipso, quòd agatur contra aliquam harum virtutum non erogando superflua in pauperes &c. agatur contra jus divinum, ut bene Reiffenst. *h. t. n. 53.* inde probans hanc obligationem esse juris divini, intellige, non positivè, sed naturalis. Ac proinde præ hac sententia rectè citatur Laym. *l. 4. tr. 2. c. 3. n. 3.* & alii, etsi aliud nihil dicant, quàm obligationem hanc esse justitiæ. Atque ex hac sententia manifestè deducitur, nulla unquam consuetudine hanc obligationem tolli posse; sed consuetudinem, quantumcunque in loco aliquo vigeat superflua impendendi in causas profanas, esse non solum illicitam, sed & meram corruptelam. Item summum Pontificem non tantùm teneri hac lege erogandi superflua ex redditibus ecclesiasticis in pauperes, ut Nav. Archid. Adrian. Sanch. *consil. mor. l. 2. c. 2. dub. 40. n. 3.* sed nec cum aliis posse in hoc, utpote juris naturalis & divini, dispensare. Laym. *l. c.* quòd quomodo cum Corduba negat consequenter, dicendo ex causâ illum in eo dispensare posse, non video. Videtur ex his quoque sequi, quòd Clerici habentes patrimonium possint illud reservare, & in usus alios, quos voluerint, expendere, & redditus beneficiorum suorum in dictos usus & sustentationem sui erogare; aut etiam, si ex bonis patrimonialibus vixerint, compensatione uti, & tantundem ex redditibus beneficiorum accipere & detrahere; cum hæc sit quædam compensatio, ut docent Less. *cit. c. 4. n. 33.* Fagn. *in c. ult. h. t. n. 6. & seq.* Barbof. *jur. eccles. l. c. 17. n. 27.* Pirh. *h. t. n. 15.* & alicommunitè. Non possunt tamen contra necessitatem & decentem sustentationem expensâ ex dictis redditibus beneficiorum compensare in fraudem pauperum & casularum piarum.

2. Resp. secundo in specie: & primò quidem esse hanc obligationem religionis, sive Clericos impen-

péndentes beneficiorum redditus superfluos in usus profanos peccare contra religionem, docet de Lugo *l. c.* non quidem ob conditionem personarum Clericorum, sed ob conditionem ipsorum bonorum, utpote quæ res sunt Dei, ut loquitur Trid. & quamvis à fidelibus donata sint ecclesiæ sine alio pacto & conditione, & ideo valde de iis disponere possit ad quemcumque usum; quia tamen hoc ipso, etiam ex mente & intentione fidelium oblata sunt Deo, (cui aliter visibiliter offerri nequeunt) in ejus obsequium & gloriam, eam conditionem contrahunt, ut indecens & turpe sit ea impendere aliter, quam in causas pias & Deo gratas, cederet hoc ipsum in maximam irreverentiam erga Deum & Sanctos, quorum honori dicantur, & quorum quasi nomine acceptantur, si in ludos, convivia, venationes aliæque profana profunderentur. Unde tamen non sequitur, pauperes quibus dantur elemosynæ ex caritate, peccaturos quoque contra religionem, si datas pecunias, non in suam sustentationem, sed usus alios profanos impenderent; quia etsi dentur illis propter Deum & ejus amorem in expiationem peccatorum, non tamen dantur, ut sint Dei & ex affectu consecrandi eas Deo, uti dantur ecclesiæ; neque dantur pauperi velut procuratori & quasi thesaurario Dei, qui conservet, & nomine Dei ad ejus obsequium expendat; sed solum dantur pauperi ad subveniendum ejus egentiæ, juxta quod Deus præcipit aut consultit, eique gratum est. Ita ferè de Lugo *n. 17.* Verum contra hanc doctrinam facere videtur, quod, si bona ecclesiastica ex institutione & natura sua hoc ipso, quod donata ad Dei cultum & honorem non debeant aliter applicari, nisi in usus pios, sequitur fideles fundatores non voluisse nec potuisse ea aliter donare, quam congruenter huic eorum primæ institutioni, adeoque cum tacito pacto quodammodo imbibito in ea institutione, ut non nisi in usus pios impendantur; & consequenter, qui ea aliter impendant, non tam contra religionem, quam contra Justitiam peccent agendo contra illud pactum, sub quo acceptata ab ecclesiâ, & præsumptam fundatorum voluntatem. Item quod dicti redditus seu bona ex natura sua non sint res consecrata & benedicta sicut calices & vestes sacra, sed res temporales sicut bona laicorum; adeoque eorum applicatio ad usus profanos non sit gravis abusus eorum contra religionem; ne aliàs etiam idem dicendum sit de redditibus, quos ex propria parsimonia collegit beneficiarius; cum sint ejusdem naturæ & conditionis, cum aliis redditibus superfluis, quod non admittit de Lugo. Ita ferè Pirh. *b. t. n. 11.*

3. Secundò esse hanc obligationem tantum ex lege caritatis & misericordiæ, ita ut peccetur quidem contra legem hanc graviter, si superflua illa impendantur in notabili quantitate in usus profanos præteritis pauperibus causisque piis, non tamen teneantur illis ad restitutionem id facientes, docent Covar. *in c. cum in officio de testam. n. 3.* Garc. *de benef. p. 2. c. 1. n. 5. & 6.* Barbof. *jur. eccl. l. 3. c. 17. n. 10.* Tambur. *de jure Abbat. Tom. disq. 11. q. 15. à n. 8.* Fagn. *in c. ult. b. t. à n. 2.* Molin. *tr. 2. d. 114. Azor. Inst. mor. p. 2. l. 7. c. 8. q. 2. Less. l. 2. c. 4. à n. 43.* Vasq. *tr. de re dit. eccles. c. 1. §. 2. du. 1. à n. 27.* quos citat, non tamen sequitur Pirh. *b. t. n. 14.* dicens hanc sententiam hodie communi usu receptam, & ideo in praxi damnari non posse, sed ob auctoritatem DD. esse probabilem. Quæ tamen vix alia ratione nititur, quam quod licet bona illa donata sint ad honorem & cultum Dei, fueritque ea mens

& votum donatorum, ut sic impenderentur, non tamen constet, nec solidè probari possit, quòd data sint hoc modo seu pacto, & cum hoc onere, ut expendantur in pauperes aliòve usus pios; ideoque, cum Clerici sint absolute domini talium reddituum, valida sit eorum distractio etiam facta in usus non pios; neque eos expedientes neque eos recipientes obligandi ad restitutionem. Quæ tamen non probat contra de Lugo, quòd non sit contra religionem; cum etiam in illa sententia non sit obligatio restituendi; neque contra eos, qui sustinent esse simpliciter ex præcepto ecclesiastico propter eandem rationem. Sed & est contra hanc sententiam, quòd Clerici satisfaciant suæ obligationi, si superflua in augmentum cultus divini, v. g. in fundationem beneficii, ornamenta templi &c. impendant absque eo, quòd impendant in opera caritatis & misericordiæ. Ad hæc cessante hic & nunc lege caritatis, dum v. g. in loco aliquo non sunt pauperes, vel iis aliunde à Magistratu provisum; vel si sint, non nisi in extrema vel gravi necessitate iis non succurrendo peccetur mortaliter, ut cum S. Thom. *2. 2. q. 32. a. 2.* Theologi communiter, & tamen adhuc peccetur mortaliter impendendo superflua in notabili quantitate in usus profanos; quòd signum est certum, hanc obligationem non esse purè ex lege caritatis. Tertio impendendi superflua pauperibus piisve causis obligationem esse Justitiæ, & secus facientes tam prælatos quam alios clericos, uti & ab iis ea accipientes teneri ad restitutionem, docent Nav. *rr. de re dit. eccles. q. 2. mon. 7. n. 1.* testante hanc sententiam esse omnium ferè canonistarum & plurimorum Theologorum præcipue antiquorum. Tanner. *Tom. 3. d. 4. de just. q. 6. du. 8. n. 215.* Laym. *l. 4. rr. 2. c. 3. n. 3.* Reiffenst. *b. t. à n. 56.* Pirh. *b. t. n. 6.* dicens, hanc sententiam non tantum esse valde probabilem & SS. canonibus admodum conformem; sed etiam tanquam tutiorem omnibus beneficiariis in praxi consulendam, ut etiam ex adversariis fatetur Less. Adducti verò ab eo *n. 7.* pro hac sententia Canones, quibus res donatæ ecclesiæ dicuntur vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum &c. non videntur eam satis efficaciter probare, ut constet ex antecedentibus. Quare efficacius ferè probatur ex refutatione aliarum sententiarum. Cum, si neque contra religionem, neque contra caritatem aut misericordiam, aliòve præceptum speciale peccetur impendendo ea in usus profanos, non supersit nisi Justitia, contra quam peccetur. Et unica ejus ratio à priori desumitur ex eo, quòd fundatores aliique fideles tam abundantes redditus Prælati aliisve Clericis beneficiariis constituerunt & ecclesiâ acceptavit, non nisi sub eo pacto & cum hoc onere, ut quæ eorum honestæ sustentationi superessent in pauperes aliosque pios usus erogentur, ut constet ex *c. reverimur. c. decime. caus. 16. q. 1. c. quod autem. caus. 23. q. 7.* & aliis SS. Canonibus, & pluribus probat Reiffenst. *à n. 60.* quem vide. Cuicumque autem datur aliquid cum onere dandi illud aut partem illius alteri, ille ex Justitia tenetur illud pactum implere, ita ut si in alios usus illud impendat, vel inutiliter absumat, teneatur ad restitutionem ex aliis suis bonis, quorum absolutum & minimè restrictum dominium habet, hoc pactum implendo. Tale autem pactum adjectum donationi non impedire acquisitionem dominii rerum donatarum constat ex dictis quest. præced. circa finem, & patet in fideicommissis aliisque legatis vel donatis sub modo & gravamine, ut Gabr.

in quart. dist. 15. q. 8. a. 2. in fine. Laym. Pirh. *ll. cit. Sc.* Quanquam autem beneficiarios habere dominium superfluum restrictum tali pacto, rectè probetur à posteriore ex eo, quòd de bonis acceptis ex beneficiis per voluntatem ultimam disponere nequeant, ne quidem ad pias causas, sed ea relinquere debeant ecclesiæ suæ, ut habetur *c. 1. h. t. & dicitur tit. seq.* ne aliàs, si haberent dominium eorum absolutum omninò, ecclesiæ vindicando ea sibi, aut iis de illis testandi adimendo facultatem, faceret iis injuriam; licèt id inquam, inde probaretur; non tamen ex inde rectè videtur probari eorum obligationem impendendi superflua in pauperes, aut relinquendi ea ecclesiæ esse obligationem Justitiæ; cum etiam AA. hanc negantes admittere debeant obligationem ea post mortem relinquendi ecclesiæ. De cætero, quòd ecclesiæ seu Prelati ecclesiastici & superiores non rescindant donationes à beneficiariis ex abundantibus redditibus beneficiorum factas contangueis, aut expensas in alios profanos usus; & quòd restitutio talium bonorum ordinariè non fiat, oritur partim ex eo, quòd sæpè satis discerni non possint bona & redditus superflui ab aliis, dum beneficiati omnes redditus beneficiorum suorum promiscuè percipiunt. Partim ex eo, quòd ista obligatio restituendi per oppositionem contrariæ sententiæ negantis illam ob auctoritatem tot DD. sit probabilis, & in praxi impediatur. Unde nec ecclesiæ eam præcipiat. Ita Pirh. *h. t. n. 14. in fine* cum Tanner. *cit. d. 8. n. 232.*

Quest. 585. Quæ quantitas reddituum superfluum impensorum in causas profanas ad constituendum peccatum mortale requiratur.

Resp. in hoc AA. convenire. Requirit majorem, quam quæ in materia furti sufficit ad lethalem culpam, ait Molin. *l. c. d. 144. §. prior verò.* Coninck. *d. 27. de caritat. du. 11. n. 192.* censet in ordine ad hoc notabilem quantitatem esse tertiam, quartam, vel quintam partem reddituum superfluum. Quod ita indeterminatim dictum esse nimis laxum reputat de Lugo. *d. 4. n. 42.* & omnes dicturos peccare eum mortaliter, qui ex superfluis 30000 aureorum impenderet in parasitos & ludos 4000. ipse verò inhaerens suis principiis, nimirum quòd obligatio impendendi ea in causas pias sit tantum ex virtute religionis, ait majorem quantitatem requiri, quam in materia Justitiæ. Verum quid sit de hoc, sive obligatio sit Justitiæ, sive Religionis, sive caritatis alteriusve præcepti, attendi debet in hoc ad majorem vel minorem quantitatem residuorum, ut dicatur pars aliqua esse vel non esse sufficiens ad materiam gravem, ut fatetur ipse de Lugo cum Molin. Quem vide magis id ipsum specificantem.

Quest. 586. Quinam hic veniant nomine pauperum vel eorum, in quos superflua erogando satisfaciunt beneficiati, sive ea obligatio sit Justitiæ, sive caritatis, sive ex speciali præcepto, & quo ordine ex iis bonis subveniendum pauperibus.

1. Resp. ad primum: nomine pauperum in hac materia veniunt personæ non tantum non habentes necessaria ad victum & vestitum; sed etiam non habentes sufficientia ad decentiam status pro

conditione & qualitate personæ. Unde etiam ex superfluis ecclesiasticis quandoque succurri potest Duci, Marchioni, si egeat pro conservatione status sui, ut de Lugo de *7. §. d. 4. n. 37.* Ita etiam possunt consanguineis & familiaribus, quantum requiritur ad decentiam status illorum, non tamen eundem extollendo ad majorem splendorem, suppeditare ex iisdem redditibus. D. Thom. *2. 2. q. 32. a. 6.* Fagn. *in c. ult. h. t. n. 18. §. 19.* Nav. *cit. q. 1. mon. 27.* Molin. *ir. 2. d. 146. n. 5.* de Lugo *l. c.* Laym. *l. c. n. 3. in fine.* Pirh. *n. 14.* Quod ipsum tamen limitant Mol. Nav. Laym. hac ratione: nisi aliæ longè majores necessitates aliorum occurrant. Item veniunt liberi, non tantum legitimi, sed & illegitimi & spurii, quos alere tenetur & potest Clericus ex bonis ecclesiasticis, si alia bona non habeat, nec ipsi habeant, ut ex communi Abb. *in c. cum conjugatus, de Cler. conjug.* Molin. *l. c. n. ult.* Nav. *in comment. de spol. Cleric. §. 14. n. 11.* Azor. *p. 3. l. 7. c. 10. q. 10.* Barbof. *jur. eccl. l. 3. c. 17. n. 35. §. 39.* Pet. Barbof. *in l. 1. ff. sol. mar. p. 4. n. 133.* Laym. *l. c. n. 5.* Pirh. *l. c.* quia illud est opus misericordiae & pietatis erga liberos. Unde & filia suæ ex iis dotem conferre potest, si aliunde non habeat; quia dos juxta Bartol. *in l. uxorem. §. pater natur. alius ff. de legat.* succedit loco alimentorum. Pirh. *l. c.* citatis iisdem Molin. Azor. Barbof. Laym. Secus est, seu pater ex bonis ecclesiasticis dotem dare nequit, si bona patrimonialia habet, ut nec liberi ex illis alii possunt, si bona sufficientia v. g. adventitia à matre habeant; quia tunc non sunt egentes. Laym. *cit. n. 5.* Quin & patrem beneficiarium habentem bona patrimonialia non posse ex bonis beneficiaribus alere filium in studiis; quia ad hoc eum alere, seu sumptus ministrare non tenetur; posse verò Clericum fratri suo vel ali consanguineo suo ad hoc ministrare sumptus, etiam id facere possit eorum pater, sed nollet; quia in ordine ad studendum tales sunt egentes, si bona propria non habent, tradit Pirh. *l. c.* citans Nav. *l. 3. ut. 1. conf. 2.* & Laym. *n. 5.* quitamen posterior de hoc nihil. Ac denique veniunt quoque in hac materia nomine pauperum causæ pia & omnia opera pia, quæ in cultum Dei tendunt, exercendamque misericordiam tam spiritualem quam corporalem. Sanch. *conf. mor. l. 2. c. 2. du. 28. n. 11.* de Lugo. *d. 4. n. 37.* Pirh. *h. t. n. 15.* cum citatis à se D. Thom. & Fagn. sicut & de contra nomine causarum piarum veniunt pauperes. Reiffenst. *h. t. n. 66.* item loca pia, ut ecclesiæ, capellæ, monasteria, hospitalia, confraternitates, quin & ut Sanch. *l. c.* collegia, in quibus rudimenta literaria docentur; cum talia docere sit opus misericordiae.

2. Resp. ad secundum: tamen si beneficiarius satisfaciat obligationi suæ dicta superflua impendendo in aliquam ex dictis causis piis, pro diversitate tamen circumstantiarum tenetur servare ordinem aliquem inter eas, succurrendo potius & prius uni quam alteri. Et primò quidem, si adsint in gravi vel extrema necessitate constituti, iis omnium primò succurrere debet, sita ut non satisfaciat obligationi suæ, si iis præteritis in loca pia aliaque causas pias impendat illa, nisi constet dictis pauperibus aliunde provideri, prout constat ex variis textibus Juris, quibus pauperes aliis causis piis ita præferuntur, ut etiam collata locis piis, exigente necessitate, jubeantur erogari pauperibus, *Can. aurum. 12. q. 2. Can. gloria Episc. ead. caus. §. q. in summar.* Inter pauperes ii præferendi, qui magis egent, juxta *c. consideranda. dist. 8.* Inter æqualiter egentes ii, qui men-